

ОБРАЋАЊЕ
ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ ТОМИСЛАВА НИКОЛИЋА
ПОВОДОМ ОБЕЛЕЖАВАЊА
СТОГОДИШЊИЦЕ ИСКРЦАВАЊА СРПСКЕ ВОЈСКЕ НА ЈОНСКА ОСТРВА КРФ И ВИДО
Крф, Стара палата, 18.04.2016. 21h

Повељу почасног грађанина Крфа прихватам са захвалношћу у име свих грађана Србије, у име потомака мученика и јунака, наших предака које сте примили као што се у кућу прима пријатељ, род, брат.

Хвала вам, драги Крфљани, на части коју сте указали мојим сународницима. Ова повеља је порука пријатељства међу нама које се читав век преноси са једне на другу генерацију и постаје временом све снажније.

Драги грчки пријатељи,
Драги представници Савезника у Првом светском рату,
Ваша високопреосвештенства,
Господине председниче општине Крф,
Господо официри и кадети српске војске,
Поштовани потомци славних српских ратника,
Даме и господо, браћо и сестре,

Пуних сто година за Србе је сваки долазак на Крф ходочашће. Походимо своју прошлост узвишену у страдању и херојству, сећамо се очева и дедова, мученика и јунака подједнако. Јер готово да нема српске породице чији предак није био део ове епопеје, голготе, страшног искушења и ускрснућа из рана, глади, смрти, део ове јединствене историјске приповести која је лична повест сваке српске куће и колективно памћење једне нације.

За Србе је долазак на Крф и велики час историје, најблиставији део породичног наслеђа који се овде, на острву које је симбол туге и спаса, преноси са оца на сина, са мајке на кћер.

Урезано у наше биће, име острва Крф изговара се са највећим поштовањем и љубављу. Са захвалношћу.

Перикле је рекао да тајна слободе почива у храбрости. Изнова бирајући слободу и одбијајући да се покоре силницима, да се предају, наши преци остали су верни иделима који су у претходним вековима изградили трајну особину људи са наших простора. Најзад, „Карактер човека је његова судбина”, учи нас Хераклит.

Није ми тешко, и то је једино што ја могу, да поновим историјске чињенице, хладне и одмерене какве и морају да буду, о путу од Србије до Крфа.

Пут страдања прешло је, и до албанске обале стигло, преко 150 хиљада српских војника, око 100 хиљада цивила, 23 хиљаде аустроугарских заробљеника, 10 хиљада коња. Са својом војском и народом ходали су остарели краљ, регент, влада, скупштина, а у снегу и леду по стазама и врлетима остало је неукопано на хиљаде људи.

Призор страдања, речитије од мене и од сваке чињенице, описао је италијански официр Паоло Ђордани у документу Италијанске морнарице из 1917. под насловом „За српску војску“ (цитирам): „Сви су листом кренули за својом војском у најтрагичнију од свих битака, сви са једнаким херојством ратника. Да ли ће ико икад моћи да опише стравични изглед те бескрајне масе која се као плима, од децембра 1915. до јануара 1916. слила на албанске обале...

Ниједно попрште битке није запамтило оволику патњу, толике страшне муке, нити је могуће замислити ишта црње и грозније од изгледа тих људи обложених прљавштином, израђаваних дугим ходом, заражених најодвратнијим болестима, а ипак тако страховито живих у телима у распадању.... Од хероја који су децембра 1914. протерали и уништили Поћорекове армаде, у њиховим телима ништа више није било живо сем душе, што је с презиром одбацивала и саму помисао на срамну предају. Пред сценама агоније кроз које су пролазили, исписала се трагедија душе читавог народа што је, да би избегао обруч окупатора, кренуо јединим могућим путем спасења, од граница своје земље ка мору, у марш који се претворио у траг умирућих и мртвих. Величанствено херојство као да се

згуснуло и сво сажело у физичкој трагедији свакога од њих“, завршава свој опис пун саосећања и дивљења италијански официр Паоло Ђордани.

Са обала Албаније до италијанских острва, до Бизерте, Марсеља, Бриндизија, Крфа, почела је организована савезничка акција спасавања српске војске и избеглог народа. Био је то један од највећих поморских подухвата икада. Одлучна дипломатска акција цара Николаја Другог Романова да се Срби морају спасти, одлука француске владе коју су подржале и остале земље савезнице: Русија, Британија и Италија, потом припреме и реализација, учиниле су читав овај подухват једном од највећих хуманитарних акција у историји ратовања.

Србија заувек памти укупну помоћ и доброту савезника, никада не заборавља њихову посвећеност да оспособе Крф за прихват Срба којих је било више него житеља самог острва. Захваљујући доброј француско-енглеској сарадњи, релативно брзо је организована медицинска помоћ, снабдевање, исхрана и одмор.

Срби су Крф назвали острвом спаса, Видо острвом смрти. Глад, исцрпљеност, болести, више од стотину умрлих свакога дана, и заједничка, јединствена плава гробница. Не зна се тачан број, не зна се име сваког од тих страдалника који су заувек остали сахрањени у туђем мору, тамо далеко од свог села, од Србије. До тада људска историја није видела такав гроб. „Света вода“, рећи ће Милутин Бојић за Јонско море.

Постоји нека чудна снага у мом народу. Проналазе је у светосављу, у десетерцу, међу устаницима, у стиху Ђурином, и Бранковом, и Змајевом, и Његошевом, у народним предањима и митовима уз које су одрастали, у сећању на њиву, жену, своје чедо, у везаности за земљу и зрно жита, дрво и виноград, у мирису храстовине са огњишта, у песми жетелаца и косача, у дрвеној огради и кући од набоја.

Подигнут на ноге својим неуништивим духом, једва прездравио, Србин је на Крфу певао о чежњи и љубави, играо коло, окретао славски колач.

Једно је преживети, сасвим друго живети. Снага у Србина је не само да најстрашнију голготу преживи, већ да живи!

Зато је реорганизована, утренирана и француским пушкама наоружана, српска војска већ ујесен 1916. победом завршила битку на Кајмакчалану и незадрживо јурнула да ослободи своју отаџбину.

Драги пријатељи,

Крф је, у свести нашег народа, симбол тројства са којим се рађамо и умиремо: страдања, спаса и наде.

Страдали смо на Крфу, јер смо на њему оставили 28 војничких гробаља, јер су острво Видо и Плава гробница вечити дом десетини хиљада српских војника.

Спасени смо на Крфу, јер је после повлачења српске војске и народа преко албанских и планина Црне Горе, ово острво одређено од савезника као прихватилиште, лечилиште и одмориште за главнину српске војске, а седиште српских институција. У том важном периоду, цео Крф је накратко постао српска кућа у којој је беспрекорно организовано функционисање и суверена, и владе, и народне скупштине, и државног трезора, школе, штампе, цркве, позоришта – речју, свих елемената државности и монархије.

До априла 1916. године на Крфу се прикупило 151.828 војника и цивила. Суживот је испреплетало многе судбине и у Грка и Срба подједнако изградио свест о трајном пријатељству два народа. Постоје сведочанства да Крфљани Србе памте не само као измучене живе костуре који дишу и ходају, већ као народ који пева када му је најтеже.

Сачували смо наду у људску доброту, јер смо успели да убедимо Крфљане да се не плаше што им непозвани долазимо у госте, да ћемо да останемо кратко, док оживимо и кренемо у земљу коју већ имамо наслеђену од својих дедова. Јер смо успели и владе савезничких држава, енглеску владу пре свих, да убедимо како Солунски фронт треба пробити и да ћемо ми то да урадимо са свима или сами. Јер смо успели да убедимо сами себе да ћемо да се вратимо у Србију у којој је сачуван билошки нуклеус, и коју вреди градити изнова.

Вековни српски слободарски идеали сачувани су овде, на Крфу: српска војска није капитулирала, по цену највећих жртава сачувала је себе, своју част, народ и државност.

Памтимо своју голготу, чувамо сећање на страдање али и захвалност савезницима и житељима острва Крф, који су плакали над нашом судбином и без чије добротe не би био могућ васкрс Србије.

Ви сте, драги пријатељи, савезници из Првог светског рата и Крфљани, део славне српске историје коју учимо с поносом и памтимо са захвалношћу. Не учимо

је само из уџбеника. Учимо је од знаних и незнаних, од Ростана, Винавера, Бојића, Биничког, од Диса и Нушића, од песника, сликара, фотографа и кинематографа, од непознатих фрулаша и гајдаша, трубача и хармоникаша, из прича које се преносе са колена на колена.

Због исказане јединствене хуманости у спасавању великог броја мојих сународника 1916. године и због несебичног гостопримства које су потом осећали све време до пробоја Солунског фронта, одликовао сам Општину Крф високим одликовањем Републике Србије – Сретењским орденом првог степена.

Нека ово одличје моје домовине сведочи за вечност о захвалности Срба својим грчким пријатељима. Нека оно за Крф буде најлепши симбол нашег братског односа, као што је за нас Крф симбол страдања и васкрса, хуманости савезника и доброте домаћина.

Драги Крфљани, хвала вам што се са љубављу и поштовањем сећате наших предака и њихових гробова. Чувајте Србе који почивају у вашој, Грчкој земљи и вашем, Јонском мору.

REMARKS

BY H. E. MR. TOMISLAV NIKOLIC, PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA,
ON THE OCCASION OF MARKING
THE CENTENARY OF THE SERBIAN ARMY DISEMBARKATION ON THE IONIAN
ISLANDS OF CORFU AND VIDO

CORFU, OLD PALACE, 18 APRIL 2016, 9:00 P.M.

On behalf of the people of Serbia, on behalf of the descendants of martyrs and heroes, our ancestors whom you welcomed in the same fashion one welcomes their friend, their kith and kin, their very own brother to their home, I gratefully accept the Charter of the Honorary Citizen of Corfu.

Thank you, dear dwellers of Corfu, for the honour bestowed upon my compatriots. This Charter is a message of friendship between us, the friendship passed for one hundred years from one generation to another, and growing stronger with the passage of time.

Dear Greek friends,
Dear representatives of the First World War Allied Powers,
Your Eminences,
Dear Mayor of the Municipality of Corfu,
Dear officers and cadets of the Serbian Armed Forces,
Esteemed descendants of the illustrious Serbian warriors,
Ladies and gentlemen,
Brothers and sisters,

For as many as one hundred years, any Serb's arrival to Corfu has been a pilgrimage. We go down the lanes of our past, exalted in suffering and valiance, we remember our fathers and forefathers, the martyrs and heroes alike. For one would have their work cut out if they attempted to find a Serbian family whose forebear had nothing to do with this epic, this Calvary, the abominable trials and revival in the face of wounds, starvation, death, an ancestor who did not constitute part of this unique historical account woven into personal narratives of each Serbian home and intertwined with the collective memory of a nation.

As they arrive to Corfu, the Serbs are met with a major history class, the jewel in the crown of the family heirloom, handed down, on this isle symbolizing grief and salvation, from father to son, from mother to daughter.

Instilled in the Serbian essence, the name of the Island of Corfu is pronounced with the greatest respect and love. With gratitude.

Pericles said that the secret of freedom lies in bravery. By refusing to yield to the powerful and choosing freedom over submission time and time again, our ancestors remained committed to the ideals that had moulded in the centuries past the permanent feature of the people inhabiting our region. Finally, Heraclitus has taught us that "the character of a man is his fate".

I do not find it hard to reiterate the historical facts, cool and measured, as they must be, about the journey from Serbia to Corfu, this being the only thing I can do.

Over 150 000 Serbian soldiers, around 100 000 civilians, 23 000 Austro-Hungarians taken captives and 10 000 horses walked the trail of suffering and reached the coast of Albania. The aged King, the Regent, the Government and the Assembly walked alongside their army and people, leaving behind thousands of uninterred people in snow and ice, along remote paths and crags.

In a 1917 Italian Navy document titled "For the Serbian Army", the Italian officer Paolo Giordani illustrated this sight of suffering far more eloquently than I could describe, or far better than any fact could depict (I quote): "Everyone with no exception headed in the suit of their army to the most tragic of all battles, with the bravery of a warrior. Will anyone ever be able to describe the chilling sight of that endless mass that surged like high tide towards the coast of Albania, between December 1915 and January 1916..."

Neither has history witnessed a battle-site filled with such suffering, such horrible pains, nor is it possible to imagine anything more gruesome and shocking than the state of those people enveloped in dirt, covered in injuries testifying to their long walk, suffering from the most atrocious diseases, and yet so admirably alive inside their decomposing bodies... Their heroic bodies, that in December 1914 expelled and destroyed Potiorek's armed forces, no longer gave away signs of anything living but the soul, which resentfully dismissed the very thought of shameful surrender. The sights of agony encountered along the road that led them away from the grip of the occupying forces, shaped the tragedy overwhelming the soul of the entire people that headed for the only possible road of salvation, away from the boundaries of its country, out to the sea, to join the march that turned into the trail of the dying and the dead. Magnificent valour seemed to thicken and collect in the physical tragedy of each and any one

of them”, reads the account of the Italian officer Paolo Giordani, filled with sympathy and admiration.

The coast of Albania, the Italian islands, Bizerte, Marseille, Brindisi and Corfu all saw the beginning of the organized allied mission to rescue the Serbian Army and the civilian refugees. That was one of the major naval undertakings ever. A decisive diplomatic action resulting from the resoluteness of Emperor Nikolai II Romanov to rescue the Serbs, the decision made by the French Government that garnered support from other Allies: Russia, Great Britain and Italy, and the subsequent preparation and implementation helped this whole undertaking become one of the largest humanitarian actions in the history of warfare.

Serbia will always remember all the assistance and kindness with which it was treated by the Allies, it will never forget their endeavours aimed at enabling Corfu to accept the Serbs who outnumbered the inhabitants of the very island. Medical assistance, provisions, food and rest were organized within a reasonable period of time, owing to the good Franco-British cooperation.

The Serbs named Corfu the Isle of Salvation; in sharp contrast, they named Vido the Isle of Death. Hunger, prostration, illness, more than one hundred people dying every single day, and a shared, common blue sea tomb. The exact number and the names of all the victims who remained forever buried in alien seas, far away from their native village, from Serbia, is not known. Such a sea tomb was unprecedented in the history of mankind. Milutin Bojic would later identify the Ionian Sea with the “Holy Water”.

A strange strength emanates from the Serbian people. It can be traced in the cult of Saint Sava, in decasyllable, among the Uprising participants, in the lines of Djura Danicic, Branko Radicevic, Jovan Jovanovic Zmaj and Njegos, in popular lore and myths they grew up with, in the memory of their field, their wife and child, their attachment to their soil and a grain of wheat, a tree and a vineyard, in the scent of the oak wood burning in the hearth, in the song sung by harvesters and reapers, the wooden fence and the mud- thatch house.

Back on their feet owing to their indestructible spirit, barely recovered, the Serbs sang on Corfu about nostalgia and love, they danced the *kolo* and cut the Patron Saint’s Day bread.

It is one thing to survive, it is another thing to live. A Serb’s strength inspires him not only to survive the most frightful Golgotha, but also to live!

It is for this reason that as early as in the autumn of 1916, the marshalled, well-trained Serbian Army, now armed with French guns, emerged victorious from the Battle of Kajmakalan and charged irrepressibly towards the liberation of its homeland.

Dear friends,

In the consciousness of the Serbian people, Corfu symbolizes the trinity we are born with and we die with: suffering, salvation and hope.

We experienced suffering on the Corfu Island, for 28 military graveyards were left behind us, for tens of thousands of Serbian soldiers found their final resting place on the Island of Vido and in the Blue Sea Tomb.

We experienced salvation on the Corfu Island, for following the retreat of the Serbian Army and people across the Albanian and Montenegrin mountains, this island was earmarked by the Allies for a reception site, a home to the convalescent and a resting place for the major portion of the Serbian Army, and for the seat of the Serbian institutions. Throughout this significant period, the Sovereign, the Government, the National Assembly, the State Treasury, the school, the publishing activities, the church and the theatres, in a nutshell, all the elements of statehood and monarchy, their activities running smoothly, settled on the entire Island of Corfu, which became a temporary home from home for the Serbs.

By April 1916, 151 828 soldiers and civilians were marshalled on Corfu. Their coexistence intertwined many fates and instilled in both the Greeks and the Serbs the awareness of the permanent friendship between the two peoples. There are testimonies to the fact that the inhabitants of Corfu remember the Serbs not only as tormented living skeletons that breathe and walk, but also as the people that sings when their morals have reached a nadir.

We preserved our faith in human kindness, for we managed to persuade the inhabitants of Corfu not to be afraid by the fact that we came uninvited, that our sojourn would be of a short nature, until we recover and head for the country bequeathed by our forefathers. For we also managed to convince the Governments of the Allied countries, the British Government in the first place, that an offensive should be mounted at the Salonica Front and that we would do it, either aided by everyone or by ourselves. Because we managed to reassure ourselves that we would return to Serbia, the keeper of the biological nucleus, and to Serbia worthy of being rebuilt.

The centuries-long Serbian ideals of liberty were preserved here, on Corfu: the Serbian Army did not capitulate; at the price of major losses, it managed to preserve itself, its honour, its people and statehood.

We remember our Golgotha, we will cherish the memory of our suffering, and the gratitude to our Allies and the residents of the Island of Corfu, who cried over our fate and without whose kindness the revival of Serbia would not have been possible.

You, dear friends, Allies from the First World War and residents of Corfu, constitute part of the illustrious Serbian history we study with pride and remember with gratitude. We do not only derive our knowledge from textbooks. We learn it from the known and the unknown sources, from Rostand, Vinaver, Bojic, Binicki, from Dis and Nusic, from poets, painters, photographers and cinematographers, from the unknown fifers and bagpipers, trumpeters and accordionists, from stories passed from one generation to another.

I have decorated the Municipality of Corfu with the high honour of the Republic of Serbia – the Sretenje Order of the First Degree, for the unique humane treatment bestowed on many of my compatriots during the rescue efforts in 1916, and for reasons of selfless hospitality they were treated with right up until the launch of the offensive in the Salonica Front.

Let this honour, conferred to you by my homeland, be an eternal reminder of how grateful the Serbian people is to its Greek friends. Let it symbolize to Corfu the gem of our brotherly relationship, in the same way as we find Corfu to embody the suffering and revival, the humanity of the Allies and the kindness of the hosts.

Dear inhabitants of Corfu, thank you for commemorating our ancestors and their graves lovingly and respectfully. Take care of the Serbs residing in your Greek land and your Ionian Sea.